

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

☞ **Ορισμός** : Πολιτειακό σύστημα που θεμελιώνεται στην αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, ρυθμίζοντας τη λειτουργία του σύμφωνα με τη βούληση της πλειοψηφίας των πολιτών. Η αρτιότερη μορφή πολιτειακής οργάνωσης και διακυβέρνησης μιας κοινωνίας που συνθέτει δύο κορυφαίες αξίες, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη και δημιουργεί τις ευνοϊκότερες συνθήκες, για να προοδεύσουν και να ευτυχήσουν άτομα και κοινωνίες.

- ☞ **Μορφές** :
- α) **Άμεση** : λειτουργεί με την απευθείας άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων του λαού σε συνέλευση,
  - β) **Έμμεση** : η πολιτική εξουσία ασκείται από το λαό έμμεσα με αιρετούς αντιπροσώπους,
  - γ) **Μικτή** : απαντούν και θεσμοί, με τους οποίους ο λαός ασκεί απευθείας πολιτική εξουσία.

☞ **Πώς αποδεικνύεται η αξία της δημοκρατίας** :

- α) Διαχρονικά τ' αποτελέσματά της σε σχέση με αυτά άλλων καθεστώτων,
- β) Ικανοποιεί τις ανάγκες, τις απαιτήσεις και τα οράματα των περισσότερων πολιτών (προτάσσει το συλλογικό συμφέρον έναντι του ατομικού). Παράλληλα όμως παρέχει το δικαίωμα ακόμη και στους διαφωνούντες να εκφέρουν τις απόψεις τους,
- γ) Πολίτευμα "ανοιχτό" στα μηνύματα κάθε εποχής, επιδέχεται κριτική, αναθεώρηση, τροποποίηση → εξελίξιμο και προσαρμόσιμο στις νέες ανάγκες,
- δ) Θεμελιώδεις αρχές, που απαιτούν οι πολίτες να έχουν συνείδηση των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων τους (ηθικό και πνευματικό επίπεδο κοινωνιών).

☞ **Θεμελιώδεις αρχές της δημοκρατίας** :

- α) Ελευθερία (δε διώκει τις ιδέες, κατοχυρώνει την πολυφωνία, την ελευθερία έκφρασης, διακίνησης ιδεών → ο πολίτης δε νιώθει καχυποψία, ανασφάλεια και δυσπιστία),
- β) Σεβασμός (προς τον άνθρωπο, υπολογίζει τη γνώμη του πολίτη γι' αυτό και ζητά την ψήφο του),
- γ) Δικαιοσύνη (ισονομία, ισοπολιτεία, αξιοκρατία → ο πολίτης νιώθει σιγουριά, γιατί ξέρει πως η πολιτεία θα τον δικαιώσει, αν τον αδικήσουν),
- δ) Πηγή της εξουσίας είναι ο λαός, ο οποίος εκλέγει τους άρχοντές του,
- ε) Στην άσκηση της εξουσίας ή στον έλεγχο της εκπροσωπούνται όλες οι ιδεολογικές τάσεις και θέσεις, όλα τα ρεύματα και συμφέροντα (πολυφωνία),
- στ) Όλες οι διαδικασίες γίνονται με διαφάνεια,
- ζ) Διάλογος στα πλαίσια του οποίου ασκείται κριτική στην εξουσία από τον Τύπο, που εκπροσωπεί την κοινή γνώμη, και από την αντιπολίτευση, έτσι ώστε να περιορίζονται οι ενδεχόμενες αυθαιρεσίες των αρχόντων.

☞ **Προσφορά δημοκρατίας** :

- α) επίτευξη υψηλού βιοτικού επιπέδου,
- β) ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα,
- γ) πρόνοια για τους οικονομικά ασθενείς πολίτες,
- δ) ασφάλιση, νομική προστασία δικαιωμάτων εργαζομένων,
- ε) κοινωνική γαλήνη κι ασφάλεια που εξαφανίζουν κάθε καχυποψία,
- στ) ίσες ευκαιρίες μόρφωσης, δωρεάν Παιδεία, ελεύθερη διακίνηση ιδεών,
- ζ) όλοι οι πολίτες μπορούν να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση και να προσφέρουν στην κοινωνία τους,
- η) αξιοκρατία, ανάδειξη των πιο ικανών μέσα από διαφανείς διαδικασίες,
- θ) ανθρωποκεντρικό πολίτευμα που προστατεύει την αξιοπρέπεια,
- ι) νηφάλια κρίση, αρμονική συνύπαρξη, υπεύθυνη αντιμετώπιση προβλημάτων ⇒ ειρήνη κι ευημερία.

☞ Προϋποθέσεις ύπαρξης δημοκρατίας :

- α) Αγωγή πολιτών → συνείδηση ελευθερίας και σεβασμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων,
- β) Διαρκής πολιτική ενεργοποίηση, πίστη στη συλλογική ζωή, σεβασμός στην αυτονομία της προσωπικότητας,
- γ) Ανθρωπιστική εκπαίδευση → ανάδειξη ανθρώπινης οντότητας, διεύρυνση πνευματικών οριζόντων, ισχυροποίηση αξίας διαλόγου,
- δ) Ανάλυση ευθυνών από κάθε φορέα κοινωνικής και πολιτικής ζωής,
- ε) Διάθεση για συνεργασία, μετριοπάθεια, αλληλεγγύη, ομοψυχία, πνεύμα ευκοσμίας – ευταξίας,
- στ) Γαλούχηση δημοκρατικών ανθρώπων απ’ όλους τους φορείς κοινωνικοποίησης (Μ.Μ.Ε., πνευματικοί άνθρωποι, οικογένεια, σχολείο),
- ζ) Διαρκής και αντικειμενική ενημέρωση, δημιουργικότητα, διαρκής αγώνας για προάσπιση όλων των θεμελιωδών αρχών της δημοκρατίας,
- η) Οριοθέτηση των πλαισίων ελευθερίας από τον κάθε πολίτη και συνειδητοποίηση πως αυτά συνυφαίνονται με ισομεγέθεις υποχρεώσεις,
- θ) Ύπαρξη κομμάτων που εκπροσωπούν πραγματικές κοινωνικές τάσεις κι όχι κομματικοκρατία,
- ι) Απουσία οικονομικής εξαθλίωσης που οδηγεί και στη μορφωτική υπανάπτυξη.

☞ Παράγοντες που καθιστούν δυσεφάρμοστη τη δημοκρατία :

- α) Υποκειμενικοί οι παράγοντες που διαμορφώνουν την ποιότητα του ήθους, τόσο των πολιτών, όσο και των αρχόντων. Με διαφορετικό τρόπο κάθε πολίτης αντιλαμβάνεται το νόημα της ελευθερίας, του διαλόγου, της αξιοκρατίας, της ισοτιμίας,
- β) Υλιστική νοοτροπία της εποχής μας → υπαγορεύει την επιθυμία για μεγαλύτερο πλουτισμό → υπερεργασία → η προάσπιση των κοινωνικών αξιών τίθεται σε δεύτερη μοίρα,
- γ) Ταχύτατοι ρυθμοί εξέλιξης → κλωνισμός θεσμών και αξιών → αδιαφορία, παθητικότητα, εγωκεντρισμός, προάσπιση προσωπικών συμφερόντων,
- δ) Γραφειοκρατία → τυπικός, ψυχρός, ορθολογιστικός τρόπος σκέψης → αφαίρεση κάθε δυνατότητας δημιουργικής πρωτοβουλίας,
- ε) Η μετάθεση ευθυνών από το λαό στους άρχοντες → έμμεση αναγνώριση ότι οι πολίτες είναι αδύναμοι και άμοιροι ευθυνών → εκχωρείται στους εκάστοτε κυβερνώντες το δικαίωμα ν’ αποφασίζουν ερήμην του λαού,
- στ) Η αυθαιρεσία των εξουσιαζόντων, η αλαζονεία και η δημαγωγία τους ενισχύουν τις αθέμιτες συναλλαγές, την αναξιοκρατία,
- ζ) Σκληρές κομματικές αντιπαράθεσεις → απουσία κλίματος ομοψυχίας, μετριοπάθειας, όξυνση φανατισμού, εμπαιθειών,
- η) Παραπληροφόρηση → αλλοτρίωση δημοκρατικής συνείδησης πολιτών,
- θ) Αμφισβητούμενα πρότυπα συμπεριφοράς που συνθηματικά προβάλλουν πολλοί φορείς ενημέρωσης,
- ι) Αδυναμία εκπαίδευσης να παρέχει δημοκρατικές κατευθύνσεις → περιορισμός στη διαμόρφωση απλώς πληροφορημένων με “μετέωρες γνώσεις” και όχι ουσιαστικά πεπαιδευμένων πολιτών,
  - ια) Συγκρουόμενα συμφέροντα πολιτών· κάποια απ’ αυτά δεν ικανοποιούνται.
  - ιβ) Ισχυροί αντίπαλοι της δημοκρατίας караδοκούν, για να την αποδυναμώσουν ή να την καταλύσουν, με σκοπό να πάρουν στα χέρια τους την εξουσία,
  - ιγ) Ενδέχεται κάποιοι πολίτες, εκμεταλλευόμενοι την ελαστικότητα και την επιείκεια της δημοκρατίας, να εκτρέπονται σε κατάχρηση των ελευθεριών και σε αντικοινωνικές ενέργειες,
  - ιδ) Αποχή πνευματικών ανθρώπων από το δημόσιο βίο,
  - ιε) Φανατική προσήλωση σε ιδεολογικές και κομματικές θέσεις.

☞ Στοιχεία δημοκρατικής αγωγής :

- α) Συνεχής διάλογος,
- β) Έλλειψη καταπίεσης, αυταρχισμού, απουσία βίας,
- γ) Ειλικρίνεια, ενδιαφέρον, συνέπεια λόγων και πράξεων,
- δ) Αρμονική συνύπαρξη λογικής – αισθήματος,
- ε) Αμοιβαίος σεβασμός (παιδαγωγού – παιδιού),
- στ) Ανάπτυξη ενεργητικότητας, πρωτοβουλίας, ανάπτυξη κρίσης,
- ζ) Παροχή δικαιωμάτων, αλλά και ανάληψη ευθυνών,
- η) Καλλιέργεια ιδανικών : αξιοπρέπεια, αλληλεγγύη, επιθυμία για εργασία και κοινωνική προσφορά,
- θ) Εξάλειψη εγωιστικών παθών.

☞ Αποτελέσματα δημοκρατικής αγωγής :

- α) Σεβασμός στην προσωπικότητα και τα δικαιώματα του άλλου,
- β) Συνειδητοποίηση αποστολής του ατόμου στον κόσμο (υγιής προσωπικότητα),
- γ) Αυτοπειθαρχία, κοινωνικότητα, ανάπτυξη ενεργητικότητας,
- δ) Προσφορά στο σύνολο,
- ε) Γόνιμη κριτική στα κακώς κείμενα της κοινωνίας,
- στ) Αυτενέργεια, μη χειραγωγίσιμο ον.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ

☞ Χαρακτηριστικά :

- α) μονοπώληση της αλήθειας και της εξουσίας από ένα μόνο πολιτικό υποκείμενο,
- β) η εξουσία κρατά αποκλειστικά το ρόλο του υποκειμένου της κοινωνικής εξέλιξης,
- γ) κατάργηση αυτενέργειας των πολιτών.

☞ Μέσα που μετέρχονται για να επιβληθούν :

- α) η εθνική αγωγή υποβιβάζεται σε αποκάλυπτη προπαγάνδα (τα σχολικά εγχειρίδια είναι φερέφωνα του πνεύματος του ολοκληρωτισμού
- β) υποκρισία, εθνικισμός, επίμονη ηθικολογία,
- γ) γλωσσικός πληθωρισμός, δογματική γλώσσα, συνθηματική, ασαφής, μεγαλόστομη,
- δ) οργάνωση νέων σε κατευθυνόμενες ομάδες που εγκωμιάζουν το καθεστώς με ύμνους κι εμβατήρια,
- ε) κλίμα έξαρσης,
- στ) λέξεις ηχηρές (πατρίδα, ιστορία, σωτήρας) καλύπτουν την ασυναρτησία και την κενότητα,
- ζ) αγελαίο κλίμα,
- η) λογοκρισία των Μ.Μ.Ε.,
- θ) φίμωση κάθε αντιφρονούντα.

☞ Συνέπειες :

- α) επικρατεί φανατισμός, δογματισμός, προκατάληψη,
- β) έλλειψη πολυφωνίας που καταλύει την κριτική ικανότητα του πολίτη,
- γ) ισοπέδωση ατομικότητας κι ιδιαιτερότητας, μαζοποίηση,
- δ) άνθρωποι φιλύποπτοι, φοβισμένοι, αδιάφοροι για το συνάνθρωπο,
- ε) φαλκίδευση δημοκρατίας,
- στ) κλίμα τρομοκρατίας, έντονη γραφειοκρατία, υποβάθμιση ανθρώπινης ζωής,
- η) εκτελεστική εξουσία κυριαρχεί έναντι της νομοθετικής και της δικαστικής,
- ζ) πανταχού παρόντες αστυνομικοί που λειτουργούν καταπιεστικά,
- η) ψυχική καταρράκωση πολιτών,
- θ) αστάθεια, γενική αβεβαιότητα, φορτική παρουσία κράτους ⇒ δεν εμπνέουν επενδύσεις,
- ι) λογοκρισία, εξόντωση κάθε αντιφρονούντα,
- ια) αναστέλλεται και η πολιτιστική δημιουργία,
- ιβ) εξανδραποδισμός νεανικών ψυχών.